



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

CCCXLI. Res furtiva improfessa apud Publicanos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

fortuna reddidit. Illud est tamen, quod nos magis confundat: videtur mangoni puer preciosus: timuit, ne magno æstimaretur. Ista species in quacunque servitute miserabilis foret. Rogamus vos, judicetis, quam multa facere possit adversus puerum mango iratus: aut illi fortasse precium excisa virilitate producet: aut ob infelicis contumeliæ annos venibit in aliquod lupanar. Res est nobis cum homine, qui non erubescit: nihil reservat: etiam periculose avarus est: quos cultus accipiet, qui prætextam habuit? Ego vobis allego etiam ipsum illud sacrum prætextatum, quo sacerdotes velantur, quo magistratus, quo infirmitatem pueritiæ sacram facimus, ac venerabilem.

CCCXLI.

Res furtiva improfessa apud publicanos.

QUOD QUIS PER PUBLICANOS IMPROFESSUM TRANSTULERIT, COMMISSUM SIT. Quidam rem furtivam transtulit per publicanos, non professus est: deprehensa res est. Publicani cum domino contendunt, illi tanquam commissam rem vendicant: ille tanquam suam.

DECLAMATIO.

REM non professam apud nos tenemus. Hoc jus quale sit, postea videbimus. Quod quis professus non est apud

1 *Non professus est.*] Hæc verba potest aliquis, non auctoris sed interpretis, putare. Nam ipsum illud, *trajecisse, transtulisse per publicanos*, est non professum esse. Sic & Decl. 359. *Publicanus noluit scrutari. Translatis manum iniecit.* Gronovius.

2 *Illi tanquam commissam rem vendicant.*] Quæ hic pro Publicanis dicuntur, probabiliter & oratorie dicuntur. Cæterum alio jure utimur, vel si res furtiva non sit. Nam iniquum est, dominum re sua privati, absque facto & culpa sua. Paulus tit. de publica. Dominus navis (inquit) si illicite aliquid in nave, vel ipse, vel vectores imposuerint, navis

quoque filco vindicatur. Quod si absente domino id à magistro vel gubernatore, aut proreta nautave aliquo factum sit, ipsi quidem capite puniuntur commissis mercibus, navis autem domino restituitur. Idem à Justiniano rescriptum est constitutio. 131. §. si quis domi lux. à Constantino. C. de falsa moneta. ab Accursio notarum ad l. 2. C. de navibus non excusan. Causarum tamen & criminum habenda aliqua ratio est. Sed ubi res non professæ, alio item vitio laborat, puta, furtiva est, aut servus fugitivus est, nulla jam dubitatio est, rem domino auferri non posse. Nam ex lege xii. Rei furtiva perpetua est auctoritas,

apud publicanos, pro commisso tenetur. Ea res, de qua judicatis, in professionem non venit: omni jure conditionis nostra est. Mea est, inquit. Nihil istud contra jus nostrum est: alioqui nemo non hoc de re non professa dicere possit, Mea est: & is qui transtulit, alienam rem transtulit. Ante omnia, nulla lege comprehensum est, ¹ ut alienam rem non profiteri liceret: alioqui publicum eversum est, leges permutandæ sunt, ² ut transferantur aliena: an furtum profiteri debuit? At iniquum est meam poenam esse, cum ille peccaverit. Iterum dicam, Si quid iniqui habet lex nostra, postea viderimus: interim lex est: non adversus homines, ³ sed adversus rem scripta est. Si jus accepissemus aliquid ab eo, ⁴ qui non transtulisset, exigendi: ⁵ sic quoque sine dubio esset nostra causa melior: sed tamen videretur de re ipsa esse contentio. Nunc lex hoc continet, ut rem teneamus, ⁶ quæ translata est, quæ professa non est: quid interest quis professus non sit? nobis res dedita est. hæc de jure. Sed jus ipsum iniquum est. Alio me vocas, de alio quereris. Dic istud reipublicæ, dic senatui, dic magistratui: ærarium P. R. vectigalibus ini-

quis

toritas, &c. de fugitivo servo à Divo Pio sapissime rescriptum est. l. interdum. ff. de publica. Quid sit commissum, & unde fluxerit hæc appellatio, vide Alconium. *Ærodius.*

1 *Ut alienam rem non profiteri liceret.*] Licet infitori, negotiorum gestori, procuratori, usufructuario, bonæ fidei possessori, sed in fure nec omissio, nec professio nocet, aut prodest domino. *Idem.*

2 *Ut transferantur aliena.*] Thaddæus, & *Ærodius* ignorant particulam *Ut.* Ego hæc verba puto ejus, contra quem agunt publicani, & sic constituo: *permutandæ sunt. Transferat aliena: an furtum profiteri debuit?* Respondet publicanus: *At iniquum est.* *Gronovius.*

3 *Sed adversus rem scripta sunt.*] Hoc de rebus soli vere dici posset. Imperatores Antoninus & Verus rescripserunt (inquit *Papirius Justus*) in vectigalibus

ipsa prædia, non personas conveniri. Sed in rerum mobilium merciumque professione, factum etiam delinquentis attenditur, & error & ignorantia. *Ærodius.*

4 *Qui non transtulisset, exigendi.*] Particulam negantem *Pithæus* addidit. Vide an fuerit: *Si jus accepissemus aliquid ab eo, quod non transtulisset, exigendi.* *Gronovius.*

5 *Sic quoque sine dubio.*] Hoc est, Si jus accepissemus non tam adversus rem, quam adversus personam, exigendi videlicet ab eo qui transtulisset, non etiam rei ipsius jure commissi retinendæ: sic quoque, &c. *Ærod.*

6 *Quæ translata est, ut professa non est.*] Scribe: *quæ translata est, quæ professa non est. Vel aut professa.* Nam, ut diximus, idem uterque sermo significat, sed posterior simplicius & clarius. *Gronovius.*

quis repletur & spoliatur provinciæ, & sublatum commercium est. Nos conduimus id, quod locabatur. Sed respublica quoque, cum qua queri poteris, habet quod respondeat. Primum illud, necessaria esse vectigalia civitati, exercitus stipendium accipiunt, bella quotidie geruntur adversus barbaras & bellicosissimas gentes: defendimus ripas, & flumina, & litora: huc adjice & illud, templa extruuntur: multum impendiorum sacra ducunt: ¹ aliquid ad spectacula, opus est vectigalibus. Inter vectigalia porro quod æquius inveniri potest, ² & sine majore hominum querela? quanto illud injustius videri potest, ³ quo ⁴ partem hæreditatis sibi vindicat? at plurimum in hoc vectigal confert negotiatio: quicquid est, de futuro lucro est. Præter id, quod non potest videri iniquum, ⁵ ad quod acceditur: & vectigal quidem ipsum necessarium, non iniquum. Nam hoc injusta pœna est, in qua furta deprehenduntur, ⁶ qua lex vindicatur, qua fraus transferentium detegitur? Aliter stare vectigal non potest: eodem revertimur. Iterum hac ratione respublica locat, hac necessitate nos conduimus, & pretio vicimus. Et adversus quales homines conduimus? quamvis pœna sit, quamvis in commissum veniant ea, quæ quis professus non est, tamen fallere nos volunt, tamen mille artibus circumscribuntur. Quotaquæque res est, quæ deprehendatur? Poteramus tibi etiam imputare beneficium istud, quod tibi extorqueri quereris, non apud nos perdidisti: interim (quod satis est) furem apud nos invenisti: ignorares, nisi nos fuisset, trans-

lata

¹ Aliquid ad spectacula opus est vectigalibus.] Postremam vocem pro spuria induco. Idem.

² Et sine majore hominum querela.] Fortassis: & magis sine hominum querela? Aut, & minore hominum querela. Idem.

³ Quo partem hæreditatis sibi vindicat.] Utrum subaudiri potest respublica, an scribendum, quod partem. nempe vectigal. Idem.

⁴ Partem hæreditatis sibi vindicat.] Ut lex Julia & Papia & Memmia de vicissimis hæreditatum, aliisque hujusmodi. Ærodius.

⁵ Ad quod acceditur.] Vide ad Senecæ epist. 101. Gronovius.

⁶ Quæ lex secundum nos est.] Scribe: In summa parte (quia lex secundum nos est, æquitas secundum nos est) illud quoque dicendum puto. Idem.

lata in aliam provinciam furta, inter ignotos homines, inter alienos. In summa parte: qua lex secundum nos est, æquitas secundum nos est. Illud quoque dicendum puto, qua sententia possitis parti utrique consulere. Quid est æquius, quam utrumque vindicari? Unus furtum fecit duobus: habet suam quisque legem: ¹ nisi nos retinemus, nulla actione vindicari possumus: ille etiamsi non ipsam rem acceperit, pro re tamen accipere poterit. ² Habet actionem de illa. Nam & in quadruplum litigat: non irascitur furi, qui re contentus est. Adversus invidiam illius privata agi actione potest: à nobis, publica. Ille vobis commendat sarcinas suas: nos commendamus vectigalia vestra, commendamus redditus civitatis.

CCCXLII.

Ancilla in Archipiratae nuptias missa.

QUI VOLUNTATE DOMINI IN LIBERTATE FUERIT, LIBER SIT. Qui habebat patrem & sororem, captus est à piratis. Scripserunt piratæ patri, ut mitteret vicariam filiam futuram Archipiratæ uxorem. Misit ille matrimoniali habitu ancillam, remissus est adolescens. Illa ab Archipirata hæres omnium bonorum relicta, rediit in civitatem. Dicitur ancilla.

S E R M O.

Similes questiones sunt prioris divisionis eadem finitio. Dicit enim is, qui petit in servitute, Eum esse in libertate domini voluntate, quem liberum esse dominus voluerit. Nostra pars dixit, In libertate esse domini voluntate eos, qui aliquid pro liberis ex voluntate

¹ *Nos nisi retinemus.*] Hoc jure nostro falsum est. Nam commissi persecutio competit, ut adversus quemlibet possessorem, ita adversus hæredem. l. commissa. ff. de publica. vectig. & com. Quid igitur adversus furem? tanti in eum actio dabitur, quanti lis erit æstimata. arg. l. 4. §. ult. ff. de rejudica. l. si quis in tantam C. unde vi. Quod sequitur, ut dominus pro re precium accipiat, eam quorundam fuisse opinionem

ait Accursius d. l. 2. C. de navibus. non excusan. quos movit. l. item si verberatum. §. 1. ff. de rei vindicat. Sed verius & æquius est, dominum non delinquentem damno rei suæ non affici, qua plus quam precio ducitur. *Erudius.*

² *Actionem quidem de illa à natura.*] Furtum (inquit Paulus) est contrectatio rei fraudulosa, &c. quod lege naturali prohibitum est admittere. *Idem.*